

Dr. Ada Holcar Brunauer, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

INTERVJU Z NORMANOM EMERSONOM, DIREKTORJEM PODROČIJ ZA KURIKUL IN OCENJEVANJE IRSKE IZOBRAŽEVALNE INSTITUCIJE NATIONAL COUNCIL FOR CURRICULUM AND ASSESSMENT (NCCA)

»Sprememb v šolski prostor ne morejo vnašati zgolj učitelji entuziasti; potrebna je podpora ravnateljev – pedagoških vodij, ki formativno spremljanje temeljito poznajo.«

Norman Emerson

Kaj prinaša formativno spremljanje na Irsko?

Na Irskem se z uvajanjem formativnega spremljanja spreminjajo spričevala, ki postajajo vse bolj kakovostna, poleg tega pa tudi vloga ravnatelja. Njegova osrednja naloga je pedagoško vodenje, skrb za učenje in kakovostno izvajanje pouka. S prenašanjem večje odgovornosti za učenje z učitelja na učence pa se v razredu spreminja tudi kultura učenja, poučevanja in ocenjevanja.

Kaj so po vašem mnenju največje prednosti formativnega spremljanja?

Največje prednosti formativnega spremljanja vidim v dejavni vlogi učencev v učnem procesu in v pozitivnih učinkih, ki jih ima formativno spremljanje na učenje. Številne raziskave kažejo, da učinkovita uporaba strategij formativnega spremljanja v razredu lahko prepolovi čas učenja. To pomeni, da učenci v razredu, v katerem je formativno spremljanje resnično vtakano v pouk, potrebujejo le pol leta za usvojitve učnih vsebin, za katere bi sicer, v tradicionalni učilnici, potrebovali eno leto. Formativno spremljanje ima torej pozitiven učinek na učenje in izboljšanje dosežkov vseh učencev, še posebej pa tistih, ki imajo slabši učni uspeh. Formativno spremljanje poleg učinka na učne dosežke spreminja tudi dinamiko dela v razredu in izboljšuje odnose med učiteljem in učenci ter med učenci samimi. Učenci razvijejo odgovoren odnos do učenja in prevzamejo skrb za učenje, s tem pa se izboljšajo tudi njihove priložnosti za uspeh pozneje v življenju, ko zapustijo šolo ali grejo na fakulteto. Ti učenci namreč vedo, kako uravnati svoje delo in učenje. Poleg tega raziskave kažejo tudi, da ima formativno spremljanje pozitiven učinek na motivacijo za učenje, kar pripomore k sproščenemu vzdušju v razredu in boljšemu vedenju učencev. Vse to je seveda zelo pomembno, želel pa bi ponovno poudariti, da se najpomembnejši učinek formativnega spremljanja kaže prav v vplivu na učenje. To je razlog, da ga v šole uvajajo številne države po svetu.

V času intervjuja, ki ste ga dali za revijo Vzgoja in izobraževanje leta 2014, ste bili direktor področij za kurikulum in ocenjevanje v škotski izobraževalni instituciji Education Scotland, kmalu zatem pa ste podobno funkcijo prevzeli na Irskem. Ali nam lahko poveste, v kolikšni meri živi formativno spremljanje v teh dveh državah danes?

Formativno spremljanje vidim kot potovanje, ki se nikoli ne konča. Škotska ga je začela uvajati že leta 2000, zato je v primerjavi z Irsko v tem času prišla veliko dlje. Na Škotskem smo ob začetku uvajanja formativnega spremljanja imeli nacionalni program, ki smo ga imenovali »Assessment is for Learning« (»Ocenjevanje je namenjeno podpori pri učenju«), v katerega so bile vključene vse šole. Podpirali so ga nacionalni dokumenti in Ministrstvo za šolstvo z ministrom Petrom Peacockom na čelu, ki je vedno s ponosom nanzanjal, da je to njegov projekt. Vloga formativnega spremljanja je bila podpreti učenje, kar se je moralo odražati pri pouku vseh učiteljev. Veliko delo so pri tem opravili inšpektorji, ki so ob obisku šole tudi prisostvovali pouku, pri čemer so bili pozorni na to, ali se smernice udejanjanja formativnega spremljanja dosledno upoštevajo.

Irška pa je na to pot vstopila pred dvema, tremi leti. Formativno spremljanje živi v večji meri v nižjih razredih osnovne šole (Primary Schools), kjer imajo več podpornega gradiva. V višjih razredih osnovne šole (Early Secondary Schools) in srednjih šolah (Secondary Schools) pa je naredil največji premik nacionalni dokument *Junior Cycle* (<http://www.juniorycycle.ie/>), ki učitelje zavezuje k izvajanju formativnega spremljanja. Pred tem so bili osrednji fokus učiteljev državni izpiti, ki jih pišejo učenci, stari 15 let.

Katera je največja sprememba, ki jo je prineslo formativno spremljanje na Irskem?

Največja sprememba, ki jo sam opažam v zadnjih dveh oziroma treh letih, je odločitev, da imajo zaključni izpiti, ki

jih učenci pišejo pri 15 letih, manjšo težo. Bolj pomembno je postalo to, kar se dogaja pri pouku. Učitelje spodbujamo, naj ne poučujejo za teste oziroma izpite, ampak naj večjo težo dajejo udeležanju formativnega spremljanja.

Na Irskem so v zadnjih 20, 30 letih dominirali zaključni izpiti, ki jim je bilo podrejeno prav vse. Učitelji so svoje poučevanje usmerili v pripravo učencev na uspešno pisanje teh izpitov, saj so bili zanje *zlati standardi*. Nove smernice pa dajejo poudarek formativnemu spremljanju. To na primer pomeni, da učitelj učence pri angleščini pozove, naj sami razmislijo, kako bodo predstavili naučeno v ustni obliki. S tem naredijo prvi odmik od pisanja testov, kar je bilo zanje sprva zares težko. Na naših spletnih straneh lahko najdete nekaj zelo dobrih primerov, kako so se učitelji tega lotili. Učitelji se srečujejo s svojimi kolegi, s katerimi skupaj presojujejo ustreznost vrednotenja dosežkov svojih učencev.

To so nedvomno največje spremembe, ki jih je bila deležna Irska na področju ocenjevanja v zadnjih dveh, treh letih.

Vemo, da se učenci na Škotskem prvič srečajo s številčnimi ocenami, ko so stari 15 let. Kaj pa na Irskem?

Učenci se na Irskem prvič srečajo s številčnimi ocenami, ko so stari 12 let. Od 12. do 15. leta starosti učencev se vsaka šola sama odloči, kako bodo te ocene zapisane. Lahko so v obliki opisov dosežkov, številčnih ocen, črk ali česa drugega. Zelo pa se zavzemamo za to, da bi vse šole uporabljale le opise dosežkov. Največja sprememba, s katero se trenutno sooča irski izobraževalni sistem, je spričevalo oziroma poročilo o dosežkih (angl. *profile of achievement*), ki ga učenci prejmejo, ko so stari 15 let, saj so ocene v njem zapisane veliko bolj celostno. Spričevalo vsebuje zgolj opise dosežkov, ki so jih učenci usvojili na zaključnih izpilih, in opise, v kolikšni meri je učenec dosegel standarde znanja pri posameznih predmetih. Ti zapisi so sledeči: *izjemno, nad pričakovanji, skladno s pričakovanji in še ni dosegel*. V tem poročilu učitelji opišejo tudi dosežke učencev na področjih, kot so šport, glasba, gledališče ... Tako dobijo težo tudi tista področja oziroma predmeti, ki so pogosto zanemarjeni. V preteklih letih je na Irskem štel le akademsko znanje, tisto, kar so učenci vedeli in znali zapisati, sedaj pa se to spreminja. Tako postaja vse bolj pomembno tudi, kaj učenci povedo, kako dobro razumejo, kaj znajo narediti ... poleg tega pa tudi, kaj dosežejo na izpilih.

Ker so mnogo, mnogo let šteli le rezultati zaključnih izpitov, so spremembe, ki jih uvajamo, postopne. Ocene, ki jih prejmejo učenci, so lahko v našem primeru, denimo, točke v vrednosti od 1 do 100 ali pa črke, ki označujejo posamezne ravni dosežkov, in so stvar presoje posamezne šole ter niso predpisane s strani države.

Na Škotskem formativno spremljanje živi v vseh šolah in je sistemsko podprto. Celotni inšpektorji, ko pridejo na šole, prisostvujejo pouku in iščejo dokaze, da se res izvaja. Kaj pa na Irskem?

Inšpektorji na Irskem in Škotskem sledijo enakemu postopku, katerega bistvo je samovrednotenje. Šola prejme vprašanja, ki se nanašajo na formativno spremljanje. Nanje odgovarjajo tako učitelji kot tudi ravnatelj. Vprašanja so v obeh državah zelo podobna. Učitelje vprašajo, na primer, kakšna vprašanja postavljajo svojim učencem, v kolikšni meri spodbujajo učence k samovrednotenju in vrstniškemu vrednotenju, v kolikšni meri uresničujejo principe formativnega spremljanja. Ravnatelje pa: *Kaj naredite za to, da se na šoli izvaja formativno spremljanje?* Šola mora imeti izdelan načrt uvajanja in izvajanja formativnega spremljanja. Ko inšpektorji hospitirajo pri pouku, skrbno spremljajo, v kolikšni meri se formativno spremljanje uresničuje. Če formativno spremljanje ni v skladu z njihovimi pričakovanji, to zapišejo v poročilo kot priporočilo – področja izboljšav (angl. *action points*), ki jih mora šola izboljšati do naslednjega inšpekcijskega obiska. Več ko je teh področij, prej sledi ponovni inšpekcijski nadzor, ki se ob ponovnem obisku usmeri le v pregled izboljšav teh področij.

V obeh državah inšpektorji poskrbijo tudi za to, da šole pripravijo poročilo, v katerem zapišejo, na katerih področjih so učitelji še posebej uspešni, in to objavijo na svojih spletnih straneh. Na ta način poskrbijo, da se med učitelji širi tudi dobra praksa.

Kdo skrbi za to, da formativno spremljanje živi na šolah? Ali so to ravnatelji?

To so zagotovo ravnatelji, ki so nekoč imeli precej drugačno vlogo. Njihova poglobljena skrb so bile na primer finance, zaposlovanje in tako naprej, danes pa je to precej drugače. Osrednja vloga ravnateljev kot pedagoških vodij je skrb za učenje (angl. *the leaders of learning*), pri čemer zelo dobro vedo, katero poučevanje je učinkovito in katero ne. Ravnatelji hospitirajo pri pouku in učiteljem dajejo povratne informacije o njihovem poučevanju. Svojo šolo tako zelo dobro poznajo ne le po administrativni plati, ampak tudi po kakovosti izvajanja pouka. Sprememb v šolski prostor ne morejo vnašati zgolj učitelji entuziasti; potrebna je podpora ravnateljev – pedagoških vodij, ki formativno spremljanje temeljito poznajo. Je pa res, da je Škotska na tem področju precej pred Irsko, kjer to postaja pomembno šele v zadnjem času.

Kaj o formativnem spremljanju menijo starši?

Najprej bi želel spregovoriti o Irski, kjer je bila vrsto let edini kazalnik uspeha ocena, ki so jo učenci dobili na

zaključnih izpitih. Z uvajanjem formativnega spremljanja pa smo posegli v spreminjanje kulture, vrednot ... Izdelali smo nekajminutni video, ki se je en mesec predvajal pred začetkom vsakega filma v kinih po vsej državi in je promoviral pozitivne učinke formativnega spremljanja ter pomen različnih dokazov o znanju učencev, ki niso omejeni le na pisanje testov, ampak so veliko širšega spektra. Trenutno pripravljamo njegovo nadaljevanje. Gre torej za izgrajevanje razumevanja pomena formativnega spremljanja pri starših. Moja izkušnja, ki sem jo prinesel iz Škotske na Irsko, je prav ta, da je izredno pomembno, da na svojo stran dobimo starše, da ti razumejo, zakaj spreminjamo prakso, kaj bodo njihovi otroci s takšnim poukom pridobili. Ko jim to razložimo, so veseli, da v končnem poročilu, ki ima lahko številčne ocene ali pa tudi ne (odločitev šole), vsekakor lahko preberejo kakovostne opise o znanju svojega otroka. Pri tem gre resnično za spreminjanje kulture.

Na Irskem imamo trenutno velik projekt, v katerem se zavzemamo za oblikovanje spričevala, ki bi bilo v duhu formativnega spremljanja. Kot sem že omenil, se zavzemamo za to, da bi bili v njem opisi tega, kar je posamezen učenec dosegel na različnih področjih. Saj vemo, da starši o svojem otroku ne izvejo kaj dosti, če je tam zapisana številčna ocena, kar potrjujejo tudi raziskave. Takoj ko jih soočimo s številko, pa naj gre za učence ali starše, bodo vso pozornost namenili njej, opisa pa ne bodo prebrali. Torej je vrednost opisnih ocen izgubljena.

Kateri elementi so po vašem mnenju ključni pri formativnem spremljanju?

Zopet bom izhajal iz svojih izkušenj, ki sem jih pridobil na Škotskem, kjer smo imeli podporo številnih raziskovalcev, na primer Paula Blacka, Louise Hayward, Dylana Wiliama ... Nekateri učitelji so sprva mislili, da gre pri formativnem spremljanju za uvajanje preprostih trikov, kot so semaforji, dve zvezdici in želja in tako naprej, ki naj bi spremenili njihovo prakso, niso pa razumeli njegovega globljega pomena. Ni pomembno le to, da, na primer, podamo kakovostno povratno informacijo, da učenci ne dvigujejo več rok, da na odgovor počakamo več kot eno sekundo ... Lahko rečem, da gre za spreminjanje kulture, predajanje moči v razredu. Ključno je, da učitelj preda odgovornost za učenje učencem. Za mnoge učitelje je to zelo težko, zelo velik izziv. Na Irskem se zato v veliki meri zavzemamo za to, da vedno znova in znova poudarjamo, da ne gre le za preproste trike, ki naj bi jih uvajali v razred. V zelo veliki meri se sklicujemo na raziskave, ki jasno govorijo, kaj ima velik učinek na učenje, in skrbimo, da jih učiteljem predstavimo tako, da so razumljive. Pomembno je, da učitelji razumejo, zakaj to delajo. Vprašanje *Zakaj to delate v razredu*

pa učiteljem in učencem tako na Irskem kot na Škotskem zastavljajo tudi inšpektorji. Vprašajo jih, na primer: *Zakaj ste povratno informacijo učencem podali na takšen način?* Če učitelji formativnega spremljanja ne razumejo poglobljeno, ga bodo uvedli le površinsko, mu sledili od 6–9 mesecev, nato pa se od njega poslovili. Če formativno spremljanje ni vpeto v učno prakso, če ga učitelji ne ponotranjijo, bo prej ali slej zbledelo. Zato je zelo pomembno, da učitelji razumejo, zakaj to delajo, in da dobro poznajo raziskave, ki to podpirajo. V ta namen smo na Irskem izdelali knjižice o formativnem spremljanju z naslovom *Poudarek na učenju* (angl. *Focus on learning*). Poleg tega pa izobraževanja za učitelje vedno organiziramo tako, da imajo učitelji poleg strokovnega prispevka na teh srečanjih tudi priložnost učiti se drug od drugega, medsebojno izmenjevati izkušnje ... Glavni poudarek je na tem, da se učijo drug od drugega. Tudi raziskave kažejo, da ima formativno spremljanje največji učinek takrat, kadar učitelje spodbujamo, naj razmišljajo o tem, kaj vnašajo v svojo prakso, kaj jim dobro uspeva, kaj bodo v bodoče spremenili, in kadar imajo možnost izmenjevati svoje izkušnje s kolegi.

Na Irskem pa posvečamo veliko pozornost tudi temu, kako hitro naj bi se te spremembe zgodile v razredih. Zelo se zavzemamo za postopno uvajanje elementov, in ne za uvajanje vsega hkrati. Spreminjanje prakse se na Irskem ne bo zgodilo v šestih mesecih, ampak v štirih, petih letih. Že sedaj pa opazamo, da se praksa v razredih dejansko spreminja.

Ali nam lahko poveste kaj več o vaših knjižicah Poudarek na učenju, ki govorijo o formativnem spremljanju? Opazila sem, da nimate posebne knjižice s področja ugotavljanja predznanja, pa me zanima, zakaj ne.

Formativno spremljanje ni nekaj, kar bi pri pouku naredili na začetku ali ob koncu učne ure, ampak je prisotno v celotnem učnem procesu. Enako je z ugotavljanjem predznanja. Tega, kje je posamezen učenec, kakšno je njegovo razumevanje vsebin in tako naprej, ne ugotavljamo le na začetku učne ure ali na začetku obravnave novega učnega sklopa, ampak ves čas. Učencem nenehno zastavljamo vprašanja, ugotavljamo, kakšno je njihovo razumevanje, in jim podajamo povratne informacije, ki jih usmerjajo naprej. Vemo, da ocenjevanje, ki se zgodi na koncu, nima vpliva na učenje, ker je prepozno, da bi lahko imelo vpliv. In če bi na začetku učne ure dobili le utrinke povratnih informacij od učencev, to prav tako ne bi bilo dovolj. Tega se je treba lotiti sistematično in kontinuirano, tako da v vsakem trenutku vemo, kako uspešni so učenci pri učenju in kdaj potrebujejo dodatno pomoč oziroma podporo. Na začetku učne ure je ugotavljanje predznanja sicer uporabno, vendar

se mora nadaljevati tudi med uro. Nikakor pa ni dovolj, da to naredimo le na začetku.

Kateri pristopi so glede na vaše izkušnje najustreznejši pri širjenju formativnega spremljanja med učitelji?

Mislim, da sem na to že odgovoril v enem izmed prejšnjih vprašanj. Morda pa lahko še enkrat poudarim, da je pomembno, da svetovalci ne pridemo pred učitelje kot strokovnjaki, vsevedi. Pomembno je, da v središče postavimo učitelje in gradimo na njihovem medsebojnem sodelovanju tako, da se učijo drug od drugega, in da jim poleg tega damo tudi skrbno načrtovane strokovne usmeritve. To je lahko izjava katerega učitelja, del neke raziskave, video, ki jim ga pokažemo ... Nekaj, s čimer spodbudimo njihovo zanimanje in učenje. Dajemo zgled za to, za kar želimo, da bi oni prenesli v razred k svojim učencem. Ves čas nas zanima, kako razumejo formativno spremljanje in kakšno podporo še potrebujejo. Kar torej deluje pri učencih v razredu, deluje tudi pri učiteljih na izobraževanjih, ki jih izvajamo. Pred učenci nikoli ne stojimo s 45-minutno predstavitevijo v power pointu, ne da bi jim zastavljali vprašanja, in enako je tudi pri učiteljih pri njihovem profesionalnem razvoju. Trudimo se, da sodelujejo in da prevzamejo odgovornost za svojo profesionalno rast. To je kar velik izziv tudi za nas, saj morda stvari, ki delujejo na enem koncu Irske, ne delujejo na drugem, ker so učenci drugačni, zato je pomembno, da učiteljem omogočimo, da svoje pristope prilagajajo učencem glede na njihove potrebe.

Tudi Irska, poleg Slovenije, Madžarske, Nizozemske in Škotske, sodeluje v projektu Erasmus+ Glas učenca – most do učenja (angl. Student Voice – the BRIDGE to Learning). Kakšno vrednost ima ta projekt v vaših očeh?

Menim, da je glas učenca v veliki meri povezan z močjo, o kateri sem govoril malo prej. Nekoč je bilo na Irskem in Škotskem, če si se sprehodil po hodnikih šole, mogoče slišati le glasove učiteljev, sicer pa je bila tišina. Toda danes za dobro šolo velja tista, na kateri se, če se sprehodimo po hodniku, slišijo glasovi učencev. Seveda vemo, kdaj se učenci učijo, debatirajo, in kdaj je v razredu zgolj hrup in se učenje ne odvija. Aktivno učenje, pri katerem so angažirani vsi v razredu, je učenje, ki si ga želimo. In v projektu Glas učenca – most do učenja gre prav za to, da večjo odgovornost za učenje predamo učencem. V razredu gre za trikotnik, v katerem učenci sodelujejo z drugimi učenci, z učiteljem, učitelj pa podaja povratne informacije učencem in jih sprejema od njih. In ravno sprejemati povratne informacije in slišati glas učenca je lahko za učitelje izziv. Nekaterim učiteljem, ki so bili navajeni, da so v preteklosti imeli glas le oni, je morda težko učence že samo povprašati, ali je bila njihova

razlaga jasna. Gre torej za premik v dinamiki podajanja povratnih informacij, pri čemer dobivajo vse večji pomen tiste, ki pridejo od učencev k učitelju. Pri glasu učenca pa je pomembno tudi to, da si učenci pomagajo med seboj in se učijo drug od drugega. Prepričani smo, da je najboljši pristop za udejanjanje glasu učenca prav formativno spremljanje, ki ga nato širimo v širši šolski prostor. Prepričani smo, da je to veliko bolj pomembno, kot če bi izbrali nekaj učencev in poskušali pridobiti njihov pogled oziroma mnenje zunaj razreda. Vrednost vidimo prav v tem, da imajo vsi učenci možnost izražati svoje mnenje, podajati povratne informacije, vrednotiti svoje delo in delo sošolcev. Če jih vzamemo iz razreda, kjer se odvija učenje, njihovi odzivi ne bodo tako pristni in poglobljeni. Naj povem primer učiteljice iz Irske, ki je dejala, da je glas učenca najprej začela udejanjati v prvem in drugem letniku srednje šole, kmalu pa je ugotovila, da je to potrebno v vseh letnikih. Tudi pri dijakih, ki jih pripravljajo na izpite za vstop na fakulteto, saj ta pristop spodbuja globlje in pestrejšje učenje.

Kaj menite o zunanjih preverjanjih znanja? Ali jih na Irskem imate?

Na to vprašanje sem deloma že odgovoril. Na Irskem učenci pišejo zunanja preverjanja znanja prvič, ko so stari 15 let, in nato ob koncu srednje šole. Ti izpiti so vstopnica za fakulteto in imajo, kar se tiče njihovega vpliva na poučevanje, žal še vedno zelo veliko moč.

Menim, da je ključen premik tisti, ki se zgodi v razredu, kjer se udejanjajo načela formativnega spremljanja in kjer ima teža učiteljeva profesionalna odločitev o tem, kje je posamezni učenec. Zavedam pa se, da se to ne bo zgodilo čez noč in da je za to potreben čas.

Kako vidite preverjanja znanja TIMSS in PISA?

Morda bi najprej poudaril pomen tega, da mednarodne primerjave znanja TIMSS in PISA v zadnjem času širijo področja, ki jih merijo. Največji premik je v večji usmerjenosti v glas učencev, v njihovo dobro počutje in enake možnosti ter, seveda, kako to meriti. Kako vemo, da se učenec, na primer, dobro počuti? Učenci o tem ne morejo pisati testa. To postaja vse pomembnejše tudi v očeh organizacije OECD. Mednarodno testiranje se bo v prihodnosti spremenilo. Poglejmo samo Singapur, ki je bil vedno v vrhu držav v mednarodnih preverjanjih znanja PISA. Eden izmed predstavnikov tamkajšnje izobraževalne institucije je sam dejal, da gre pri PISA za napačno tekmo, ker so dosežki, ki jih meri, preozki. Želijo si namreč učence, ki se dobro počutijo, so ustvarjalni ... Ta poudarek na režimu testiranja pa ima ravno nasproten učinek na njihovo dobro

počutje in ustvarjalnost, ki jo bodo v življenju za opravljanje svojega dela še kako potrebovali.

Andy Hargreaves, eno najbolj vplivnih imen na področju izobraževanja v zadnjih letih, je pred kratkim ustanovil združenje ARC (ATLANTIC RIM COLLABORATORY, <http://atrico.org/>), v katerem sodelujejo ministri in vladni predstavniki Arube, Finske, Irske, Islandije, Kalifornije, Ontaria, Škotske, Švedske, Vermonta in Walesa. Na teh srečanjih se odpirajo pomembne teme s področja izobraževanja. Ali nam lahko kot predstavnik Irske poveste kaj več o tem?

Gre za sistemski nivo, na katerem izvajamo ravno to, kar naj bi se dogajalo na izobraževanjih z učitelji, o čemer sem govoril. Prisostvujejo torej ministri in drugi vladni predstavniki Arube, Finske, Irske, Islandije, Kalifornije, Ontaria, Škotske, Švedske, Vermonta in Walesa, poleg tega pa še strokovnjaki, kot je na primer Ken Robinson. Na vsakem srečanju sodelujejo strokovnjaki s sedem- ali osemminutnim prispevkom, ki ga posnamemo in damo na splet ter ga vzamemo kot iztočnico za diskusijo. Iz raziskav vemo, da se najbolje učimo takrat, ko si med seboj izmenjujemo svoje poglede, kar zagovarja tudi Hargreaves – sodelovalno učenje, ki ni prisiljeno in ki združuje ljudi, ki imajo neki skupen namen. Sodelujoče še posebej zanimajo področja enakosti, dobrega počutja učencev, pa tudi ocenjevanje. Pri slednjem predvsem to, kako širiti znanje in doseči, da ne bi šteli le ozki dosežki. Hargreaves pravi, da so bila leta od 1990 do 2010 leta dosežkov, naslednjih 20 let pa bosta v ospredju dobro počutje učencev in iskanje načinov, kako izmeriti, ali se na teh področjih kaj izboljšuje. V prihodnosti

bo postal vse pomembnejši prav glas učenca, pri čemer merjenje dosežkov ne bo imelo negativnih učinkov na dobro počutje in zdravje učencev. Hargreaves namreč nenehno poudarja, da imajo zunanja preverjanja znanja negativen učinek na počutje ne le učencev, ampak tudi učiteljev. Model sodelovanja, ki ga izvajamo v ARC-u, pa smo na Irskem prenesli tudi v naša izobraževanja za učitelje, na primer v projekt Glas učenca – most do učenja.

V Sloveniji pojem »wellbeing« najpogosteje prevajamo v »blagostanje«. Bi lahko našli dve ali tri besede, ki bi pojasnile njegovo bistvo?

Ta pojem govori o pomenu učnih dejavnosti za učence, ki spodbujajo razvoj telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja učencev.

Zanimivo, to so namreč področja, ki jih pri nas najdemo zapisana med cilji osnovnošolskega izobraževanja v 2. členu Zakona o osnovni šoli.

Na moje zadnje vprašanje ste že odgovorili v celotnem pogovoru, pa vendar naj vas ob koncu še enkrat povprašam, kaj bo v izobraževanju najbolj pomembno v prihodnosti.

Prepričan sem, da bodo v ospredju prav dobro počutje učencev, zagotavljanje enakih možnosti v izobraževanju in glas učenca. Kar se tiče ocenjevanja, pa sem prepričan, da bo postalo vse pomembnejše to, kako narediti premik od merjenja tistega, kar je najlažje meriti, v smeri merjenja tistega, kar je težko izmeriti, a je za učence najbolj pomembno. Nekatere države, med katerimi je tudi Irska, že delajo prve premike v tej smeri.